

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
45. ročník, 2018/2019
Okresní kolo – zadání – I. kategorie

přidělené soutěžní číslo	body		
	gramatika	sloh	celkem

Jméno a příjmení:

1. a) Použijte přídavné jméno *pískový* ve dvou větách tak, aby mělo v každé z nich jiný význam. Tento význam pro každou z vět uveďte.

b) Uveďte, od kterého slova je přídavné jméno *pískový* odvozeno.

c) Napište jiné přídavné jméno, které je odvozeno od téhož slova jako slovo *pískový*.

2. a) Na následující otázku existují dvě – obsahově různé – správné odpovědi. Napište je. Neberte v úvahu odpověď *nevím*.

Kolik měsíců v roce má 28 dnů?

i.

ii.

b) Na čem je z jazykového hlediska založena možnost dvou různých odpovědí?

c) Upravte zadanou otázku dvěma způsoby. Doplněte do ní vždy jen jedno slovo tak, aby byla pro každý případ možná jen jedna z vámi uvedených odpovědí.

i.

ii.

3. V novinách jsme přečetli titulek:

Liška pokousala ženu z Opavska, kvůli riziku vztekliny byla hospitalizována.

a) Tento titulek je dvojnásobný. Vysvětlete oba jeho významy.

b) Vysvětlete, které jazykové vlastnosti zadaného titulku dvojí výklad umožňují.

c) Přeformulujte titulek tak, aby jednoznačně odpovídal tomu, co autor pravděpodobně zamýšlel.

4. Přečtěte si následující věty.

Celou noc jsem oka nezamhouřil.

Neviděl jsem tam ani lístečku.

Neměl odvahy se ptát.

a) Ze zadaných vět vypište všechny tvary podstatných jmen a u každého z nich určete pád.

b) Tvary některých podstatných jmen v bodu a) by bylo možné nahradit tvary jiného pádu, aniž by ve větě došlo k jiným změnám. Napište věty s již změněnými tvary a u každého změněného tvaru podstatného jména určete pád.

.....

.....

.....

c) Porovnejte zadané věty s větami z bodu b) a na základě tohoto srovnání charakterizujte zadané věty ze stylového/slohového hlediska.

5. V textu, který psal cizinec, jsme našli následující věty:

Poskládal puzzle hodinu.

Napsal větu minutu.

a) Upravte každou z uvedených vět dvojitým způsobem tak, aby vznikly gramaticky správné věty. Neměňte pád ani číslo podstatných jmen.

.....

.....

.....

.....

b) Na základě úprav provedených v bodě a) vysvětlete, v čem spočívá gramatická nenáležitost zadaných vět.

6. Při nákupu vstupenek do jednoho z pražských aquaparků jsme zaslechli krátký rozhovor:

A: *Odkad' jedeš? Z Vysočan, nebo z Masaryčky?*

B: *Eště nevím. Podle toho, kdy skončíme.*

a) Vypište slovní tvary, které jsou nespisovné.

b) Všimněte si slovesného tvaru *jedeš*, který použil v otázce mluvčí A. Určete u tohoto tvaru kategorii gramatického času a uveďte, zda se vzhledem k okamžiku promluvy ve skutečnosti vztahuje k minulosti, přítomnosti či budoucnosti. Podle čeho jste to poznali?

c) *Masaryčka* se říká *Masarykovu nádraží* v Praze a také *Masarykově univerzitě* v Brně. Výraz je v obou případech projevem tzv. univerbizace (z víceslovného pojmenování se stává jednoslovné). Popište, jakým způsobem univerbizace proběhla, tj. od které části původního názvu a pomocí kterého prostředku výraz *Masaryčka* vznikl.

d) Slovo *Vysočany* (pražská čtvrť) je v uvedeném rozhovoru použito pro označení nádraží, které se v dané čtvrti nachází. Jak se říká pojmenování, které vzniklo záměnou názvu části názvem celku nebo naopak?

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
45. ročník, 2018/2019
Okresní kolo – slohový úkol – I. kategorie

Slohový útvar je volný, téma zpracujte formou prózy.
Doporučená délka je 25–30 řádek.

přidělené soutěžní číslo	body

Jméno a příjmení:

Co jinde nevidíte ani neuslyšíte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce 45. ročník, 2018/2019

Okresní kolo – řešení – I. kategorie

1. Příklad řešení:

- a) *Na hřišti vybudovali pískové doskočiště.* – význam: vytvořené z písku / obsahující písek;
Koupila si kabát pískové barvy. – význam: připomínající písek barvou, světle žlutohnědý; *Do směsi přidáme pískový cukr.* – význam: připomínající písek strukturou, jemně drcený
- b) *písek*
- c) *písčitý, písečný*

Bodování:

- a) Za dva vhodně uvedené příklady – 2 body, za jeden vhodně uvedený příklad – 1 bod.
Za dva vhodně uvedené významy – 2 body, za jeden vhodně uvedený význam – 1 bod.
- b) Za správně uvedené slovo – 1 bod.
- c) Za správně uvedené jedno slovo – 1 bod.

Maximálně tedy 6 bodů.

2. Příklad řešení:

- a) **i.** *Jeden.* **ii.** *Dvanáct.* Uznávejte i odpověď **i.** *Žádný.* **ii.** *Dvanáct.* (přestupný rok)
- b) Otázka je nejednoznačná, protože z ní není zřejmé, zda se ptáme na měsíce, které mají právě 28 dní, nebo alespoň 28 dní.
- c) **i.** *Kolik měsíců v roce má jen/pouze/právě 28 dnů?*
ii. *Kolik měsíců v roce má alespoň/nejméně 28 dnů?*

Bodování:

- a) Za dvě správně uvedené odpovědi – 1 bod.
- b) Za vhodné vysvětlení – 2 body, při drobných nedostatecích – 1 bod.
- c) Za dvě vhodně vytvořené otázky – 1 bod.

Maximálně tedy 4 body.

3. Příklad řešení:

- a) 1. význam: Byla hospitalizována žena pokousaná liškou.
 2. význam: Byla hospitalizována liška.
- b) Ve druhé větě je nevyjádřený podmět, tvar slovesného přísudku je v jednotném čísle ženského rodu, může tedy odkazovat jak k podstatnému jménu *žena*, tak i k podstatnému jménu *liška* z první věty.
- c) *Liška pokousala ženu z Opavska a ta byla kvůli riziku vztekliny hospitalizována / Liška pokousala ženu z Opavska, která byla kvůli riziku vztekliny hospitalizována*

Bodování:

- a) Za dva vhodně vysvětlené významy – 2 body, za jeden vhodně vysvětlený význam – 1 bod.
 b) Za vhodně formulované vysvětlení – 1 bod.
 c) Za vhodné přeformulování – 1 bod.
Maximálně tedy 4 body.

4. a) *noc* (4. pád), *oka* (2. pád), *lístečku* (2. pád), *odvahy* (2. pád)

b) *Celou noc jsem oko nezamhouřil.*

Neviděl jsem tam ani lísteček.

Neměl odvahu se ptát.

Vždy 4. pád.

c) **Příklad řešení:** Zadané věty mají knižní až archaický charakter. (Tj. našli bychom je nejčastěji v pohádkách, ve staré literatuře nebo v mluvě starších lidí.) Objevuje se v nich dnes neobvyklé užití 2. pádu, tzv. genitiv záporový.

Poznámka: Termín *genitiv záporový* nevyžadujte.

Bodování:

- a) Za určení čtyř dvojic podstatné jméno a jeho pád – 2 body, při určení tří dvojic – 1 bod, při více chybách – 0 bodů.
 b) Za tři vhodné úpravy vět – 2 body, za dvě vhodné úpravy vět – 1 bod.
 Za určení správného pádu ve všech třech případech – celkem 1 bod.
 c) Za vhodné stylové/slohové objasnění – 1 bod.
Maximálně tedy 6 bodů.

5. Příklad řešení:

a) *Poskládal puzzle za hodinu. / Skládal puzzle hodinu.*

Napsal větu za minutu. / Psal větu minutu.

b) Nenáležitost spočívá v tom, že v jedné větě bylo kombinováno dokonavé sloveso, vyjadřující ukončený/celistvý/uzavřený děj, s příslovečným určením času vyjadřujícím děj neohraňený/neukončený.

Bodování:

- a) Za čtyři správné úpravy – 2 body, za dvě až tři správné úpravy – 1 bod.
 b) Za vhodné zdůvodnění – 1 bod.
Maximálně tedy 3 body.

6. Příklad řešení:

a) *odkad', Masaryčky, nevím, eště*

b) *jedeš*: gramaticky: přítomný čas; vztahuje se k budoucnosti; podle kontextu / obsahu odpovědi – pokud by se tvar *jedeš* vztahoval k minulosti nebo přítomnosti, nemohli bychom na otázku položenou v zadaném rozhovoru odpovědět *nevím*.

c) Výraz *Masaryčka* vznikl z tvaru přivlastňovacího přídavného jména *Masarykův* (zde konkrétně z tvarů *Masarykovo, Masarykova*), které je použito v původních, neuniverbizovaných názvech, a to pomocí přípony *-ka*.

d) *synekdocha*; uznávejte i metonymii

Bodování:

a) Za čtyři uvedená slova – 2 body, za dvě až tři uvedená slova – 1 bod.

b) Za správně určenou kategorii a vztah k okamžiku promluvy – 1 bod;
za uvedení správné podmínky pochopení výpovědi – 1 bod.

c) Za uvedení, od které části původního názvu výraz vznikl – 1 bod.
Za správně uvedenou příponu – 1 bod.

d) Za uvedení termínu *synekdocha* nebo *metonymie* – 1 bod.

Maximálně tedy 7 bodů.

Celkem maximálně 30 bodů.

Slohový úkol

Hodnoťte:

A. slohovou úroveň textu, zejména:

- dodržení tématu a formy, je-li stanovena
- nápaditost a originalitu zpracování
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost
- vhodný výběr jazykových prostředků přiměřeně ke stylu textu – posuzujte celkový výběr prostředků lexikálních, tvaroslovných a syntaktických, funkčnost volby spisovných a nespisovných prostředků
- větnou stavbu přiměřenou stylu textu

B. jazykovou a pravopisnou správnost projevu, zejména:

- pravopisnou správnost včetně dodržování pravidel interpunkce
- znalost kodifikace ve všech jazykových plánech – v hláskoslovném, morfologickém, lexikálním i syntaktickém plánu

Bodování části A): 0–10 bodů.

Bodování části B): 0–10 bodů.

Celkem tedy maximálně 20 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.